

אם תזרוק אותו לים – תדע את מי אתה זורק

אין לי ברירה. הערכים והיהודים חיים כאן על אותה אדמה ובאותו המיקור. שמיים אותם ומערבבים, מערבבים, מערבבים, ומה שיצא זה אותו הדבר. בכל מיקרה.

— אבל לך, בתור מישהו שחי בתל-אביב ומעורה בצורה כל-יך מושלמת בחיים כאן... (ראשיד מחייך ועושה שריד)

— למה אתה עושה את זה? אני מרגיש גיבור. כאילו...

— אתה לא חושב שזה נכון? אתה לא חושב שאתה שונה מאוד מערבים אחרים משאט?

— ככלל לא. בכלל בכלל לא חושב ככה. ההיפך. אני נגד כל מי שמנסה לעשות ממני חריג.

— לא רציתי לעשות ממך חריג. רציתי לומר שאני מוצאת אתך שפה משותפת בשיחה יומיומית על כוסיקפה בתור הרבה יותר מהשפה המשותפת שהייתי מוצאת עם אחיך סעדו, למשל.

כי לא ידעת, כי לא היכרת, כי לא דיברתם, כי לא עבדתם בסרטים ביחד. אם הייתם מכירים היית מגלה שמאחורי סעדו יש כן-אדם, ויש לו חושי-החומר ויש לו תוכניות ואם יתנו לו צ'אנס הוא גם יעשה סרט. והוא עושה דברים. והדברים שהוא עושה ישנם. השאלה — רוצים לראות או לא רוצים לראות? רוצים להיכנס לזה או לא רוצים להיכנס לזה? את האנרגיה הזאת נשקיע בסעדו? מה פתאום. יש שמוליק או עורר. אז בואו נראה מה התוכניות של עורר. וסעדו? יש לו אלוהים.

עכשיו, אולי אני קצת שונה מסעדו כי אני טיפוס שיוזם. אני מרגיש שאני קיים. ואז אני עומד ואני אומר — חברה, אני פה. בואו אלי. תראו אותי. תחשבו עלי. אני רוצה לעשות דברים אתכם. והוא לא עושה את זה.

אני בא ואומר שקורם כל צריך להתגבר על הבעייה של "אני משם ואתה מפה או שלום". לפני מילחמה, לפני שלום, לפני מדינה פלסטינית, לפני בחירות. בואו נגמור עם הקטע הזה ואז הכל יהיה קל יותר. אפשר יהיה לעשות הרבה דברים.

הנה, ישנו סרט. אתמול ראינו "ראשם" בברק. עובדה קיימת. סרט. אם זה לא סרט משותף, עבודת-צוות, מערכת, זה לא נהיה סרט.

אבל אם מגדירים את החיים על פי המחסום בעוה — מה יש שם ומה יש פה — אז נשאר ככה תקועים עוד הרבה שנים. וזהו. ואסור שמישהו יצא מן הכלל. כל הערכים מחבלים וכל היהודים כהגא ואם מישהו יצא מן הכלל אז בואו נעשה עליו כתבות. כי הוא חריג. ערכי שעשה סרט זה כמו קוף שדיבר, או אללה, תביאו את המצלמות ותכינו כתבות. כמו התופעה שהיתה על הסט. אני נגד כל הגישה הזאת. אבל אני מבין את האנשים שבאים אלי עם הגישה הזאת. כי זה האיוור. אלה החיים כאן. ככה לימדו אותנו. ככה אנחנו רואים תמיד. בעלי-החית יהודי, הפועל ערבי. זה שמכניס את הובל מאחור — ערבי, וזה שנוהג באוטו יהודי.

אני לא רוצה שלום ולא רוצה מילחמה. לא רוצה מדינה פלסטינית ולא רוצה בחירות. לא מעניין אותי ולא על זה אני מדבר. אני מדבר על דברים אחרים. אתה היהודי שחי פה, שנמצא בקשר קרוב (מחכך שתי כפות ידיים) עם האנשים האלה, שניכנס חיים זה בתוך זה כבר הרבה שנים, אתה תחליט מה אתה רוצה לעשות איתו. תעשה איתו שלום, תעשה איתו מילחמה, תזרוק אותו לים, תעשה מה שאתה רוצה. אבל אני בא ואומר לך עכשיו — הבן-אדם הזה, יש לו תרבות, יש לו שפה, יש לו מולדת, יש לו מורשת, יש לו אמונה, יש לו ארכיטקטורה. והוא ישנו כזה, הבן-אדם הזה. עובד ולומד. מצויר, כותב שירה, עושה סרטים. ואם אתה תזרוק אותו לים, תדע את מי אתה זורק לים. ואם אתה עושה שלום, תדע עם מי אתה עושה שלום. פשוט מאוד.

— מה ההרגשה שלך עכשיו, אחרי שהצילומים נגמרו? בתקופה של הצילומים ולפני זה, של ההכנות, עשיתי סוויטש במות. ככיוון של לעשות את הסרט. כמו לירות את כל החומר שיש במגאזין. אחרי זה זורקים את הנשק ומרימים ידיים לפני ברק. אני צריך לשלם להם 3000 דולר עבור הפיתוח וההדפסה.

— אז הבעייה היא הכסף? זה לא בעייה. אני לא סובל מזה. אבל אם היה כסף זה היה עוזר.

— הכסף שהשקעת בסרט מכיסך בא על חשבון דברים אחרים? דברים אחרים כמו מה?

— כמו אוכל למאליק למשל? מותק, הסרט ואוכל למאליק זה אותו הדבר. (צוחק). בדיוק אותו הדבר. כי אוכל למאליק זה אוכל גם בשבילי, לא? הכל זה דלק.

— כמה זמן אתה גר בתל-אביב? אני גר בתל-אביב מעל 10 שנים. אבל לא ממש גר. יותר לן בתל-אביב.

— מה זאת אומרת? לן כי... כי אני עובד בסרטים, וסרטים עושים בתל-אביב, אז לצורך העבודה אני ישן בתל-אביב. ואם אני כבר ישן פה, אז אני רוצה להיות בן-אדם. שיהיה לי טלפון. שתהיה לי מילחמה. שיהיה לי חדר לישון פה. אני לא חושב שבן-אדם שרוצה לחיות בתנאים נורמליים הוא איזה פלא. אז מה אם מישהו השכיר לי את הדירה שלו? זה עוד פלא?

— ראשיד גר בתל-אביב, ראשיד גר בתל-אביב. בעוה יש לי חדר שלי, יש בו הדברים שלי, הבגדים, הקסדות, הטייפ שלי. וזהו. ואוכלים מאותו הסיר ומחברנים באותו בית-השימוש. (צוחק).

רעש חזק נשמע. כמו מישהו אחוז אמוק שתוקע בקיר מסמרים בעזרת פטיש חמישה קילו בקצב של מכונת-יריה. ראשיד ניגש לאמבטיה.

— מה זה היה? מישהו משפץ את הדירה שלו? המכונת כביסה שוחטת. (צחוק משותף פרוץ)

— תגיד, איך אתה... איך אני מסתדר עם מכונת-הכביסה? מסוג "וזהר"?

— תשמעי. את מכונת-הכביסה המציאו, אני חושב, לפני 30 שנה. אני בן 26. זאת אומרת שארבע שנים לפני שנולדתי כבר היו מכונות כביסה. אז בואי נכין כתבה — מצאנו ערבי עם מכונת-כביסה... (צחוק משותף).

אפשר לעשות צחוק מן הדברים האלה בלי סוף, הא? אין סוף בדיוח?

אני מביטה לך שגם הסרט הזה יצא מאוד מצחיק. אתה חושב?

בטח. כי מראים את המציאות, הטירוף שבמציאות הוא מצחיק. כמו הסצינה בין אברסמיר לקבלן. אברסמיר מוכן לוותר על התכונות האנושיות שלו — ראייה, שמיעה — רק שיעקב (המעביד) יהיה מרוצה. אברסמיר הוא כן-אדם שנוגד קומי.

— זה משהו שהתפתח לדעתך בזמן הצילומים או שזה היה בתסריט כל הזמן?

שום דבר לא התפתח בסרט הזה מבלי שלבימאי היתה שליטה עליו. כי אני כלי-כך פחיתי על הסרט, כלי-כך אהבתי את הסרט, כלי-כך שמרתי על הסרט, שרציתי להיות מעורב בכל דבר. אבל נכון שהנוכחות והרמות שלים ראו יצר בסרט איפשהו ללכת על זה, בביתחון, כי הוא בעל-מיקצוע. איך זה נקרא? בעל-מיקצוע? שחקן? אמן? הוא הכל.

— חושי-החומר שלך, הפרטי, הוא מאוד תל-אביבי. ישראלי.

על הבעייה היהודית-הערבית צריך להציג בצורה מאוזנת את המורכבות של שני הצדדים. זהו סרט פלסטיני על חייהם של שני פועלי-בניין ערבים, ובאמת, במירקם החיים שלהם, הרי הודי הוא קרטון. הוא לא משהו רבי-שיכבתי. הם מכירים את הקבלן, הוונה, המישמר האזרחי ופעם בשבוע הם הולכים הביתה. לעוה. מן הבחינה הזאת הסרט לדעתי הוא ריאליסטי לחלוטין.

יום לפני תחילת הצילומים ראשיד ובאשיר מחליטים לשנות את הסוף. הסוף החדש מייך לאברסמיר מוות בשריפה. עבר ילך לדרכו. אברסמיר יחזור בסוף היום לפינה המרתפת שלו, ישבו וינעל את עצמו, ואז יריים נעלמות ייכנסו לתוך הפרים ויציתו אש במרתף. כך תתעצם הרי-רמה הקולנועית. הכותרות בסוף הסרט יופיעו על רקע להבות אדומות.

אני בצד שכנגד. טוענת שסוף שכזה יהיה מודרני, בק, לא מקושר, שהמינה של התסריט לא מאפי-נר סיום שכזה. העמדה שלי רק מדקת את טע-נתם, שגורם ההפתעה הוא החשוב במיקרה זה וששום חוקים אינם צריכים לחול על הקולנוע כפי שאינם יכולים להיות מוחלים על המציאות. אני מוותרת. איך אפשר להווי מדעתו את מי שעושה סרטים מן הבטן? זה שישן ואוכל וחולם את הסרט שלו כבר שנה שלמה ועכשיו הוא זוכה לראות כיצד הכל מתממש לו מול העיניים?

פולש בק. שוב התחנה. ראשיד מריץ את כל הסרט בראש. מתאר כיצד תראה כל סצינה בזמן הצילום. מעמיד את הגיבורים שלו במקומם. מח-שב כמה צעדים הלאה, היכן יבצע חיתוכים. בזמן הצילום תיווצר התאמה כמעט מושלמת בין הרי-איה הפנימית שלו לבין מה שיצא לפועל לפני המצלמה.

השליטה הזאת בכל מה שקורה תאפשר לו להגיע מוכן לחרד העריכה ולסיים את העבודה על הסרט בפיקודן קצר הרבה יותר מן המקובל. אם ישאלו אותו הוא בטח יאמר שאיננו מכיר שום דבר אחרת.

ערבי פלסטיני עושה סרט. איזה נושא תליך שורת. יום שלישי לצילומים והביקורים אינם פוסקים. עיתונאים מקומיים, צוותות-טלוויזיות זרות. הסט מואר באור פנסיים. מסכיב חשוד. עט-לפים גדולים מרחפים מעלינו ללא קול.

כנפיים חוררות לשתח האור ונעלמות בעומק החללים הפנימיים או אל תוך השמיים הבהירים שבחוף. שוב הבריחות הבלתי-נמנעות על יהודים וערבים. מכות קטנות מתחת להגורה שנאמרות ברוח טובה. פעם אחת יזרוק מישהו מהיהודים את המילה "מדוכאים" מתוך כוונה להצחיק. רק הרי-הודים יצחקו. אתמול אירעה תקלה. סיגל ועדי, שתי סטודנטיות מן החוג לקולנוע, מתלוות לציי-לומים ומתעודות את הפקת הסרט במיסגרת פרו-ייקט הגמר שלהן באוניברסיטת תל-אביב. הן מרי-איינות את סודיהן, אחיו של ראשיד. הוא מתאר את תקופת שהותו כמעצב בארכיטקטורה לפני שבו-עות מעטים. הריאיון מעורר התנגדות אצל מי שחזרים להפקה ולהשלכות הפוליטיות שלה.

בשעה הזאת של תשוקת הלילה יזדקף הכלי של מלכי ערב כולם ועצי השדה יריחו חום גופה של בדואית מתבגרת.

אז יבשיל חלב השקדים משדיה ויטפטף בלילה ואני מתחת לשדיה דלי מי יתן ואשכב בין ירכיה ושם תפרוץ האש ותאנסנה המילים.

אחזיק בה וכיבושה יברח ממני. אדחוף את אפי הנימפומני לבין שדיה ושם יטבע. אוהב ולא אדע מי היא. אינני יודע דבר. האהבה פירושה שלא נדע דבר.

בואי בדואית אבודה בשהרה הערבית. בואי אל הבוסתן הנסתר ואראה לך את אלוהים על ניצן קטן של ורד. כל עוד אנו מוקפים בזאבים היין הופך למיקלט, וגופך המביאיני לערגה יהיה זר. אמי עשתה אותי בליל אהבה אטפטף בלילה התשוקה העזה מענה אותי (המשך בעמוד 28)

בסוף הלילה, ברכב המוביל אותנו הביתה ברחובות חשוכים של דרום תל-אביב, ראשיד מעלה על שפתיו את החיוך שלו. צריך להכשיר רק עוד תאורן ערבי, הוא אומר, וכסרט הבא שנעשה לא יעברו יהודים. אני מתבוננת בו. מרי-גישא איך החשדנות האינסטינקטיבית מתחילה לחול בתוכי מכפות הידיים, מסתעפת לעבר המוח והלב. אני חושבת אם לומר משהו. הרי החי-יך שלו מופנה גם אלי. ביומיים הבאים תעסיק אותי המחשבה על מה שאמר. על הטון המבודח שבו נאמרו הרברים ועל מידת הרצינות שהסי-תתרה מאחוריהם. על הברלים כמנטאליות. מילה נוראה.

שוב לילה. הצחוק הגדול, הנהדר, של ע'סאן עכאס. קירות הבטון מסביב מחוררים את הדר. הוא הקליינט הערבי. ענת צחור היא הוונה. חורה. עוד חורה. אחר כך טיק. עוד טיק. סצינה אסתטית, מתרחשת כמו על בימה. היא מגיחה מפניה חשר כה, נכנסת לשתח הראייה של מחמד בכרי שמי ציץ מן הפתח בדלת. ע'סאן יופיע מעומק הפרים. דיאלוג. היעלמות משותפת ברקע השחור, מלווה בצחוק מתגלגל של שניהם. אחריה הדר. צרודית פניו של מחמד נשארת עד הישמע ה"קאט". טיק נוסף. הפסקה. ע'סאן מדקלם לי שיר שכתב. מתוך הצגת היחיד שלו "אלוהים, תציל אותי ממו-ל-דתי".

מוחמד בכרי בטיפול: איפור לפני ההסרטה. שבו? אחר כך באה התפיסות חלקית, מלווה בחשרנות סמוייה של שני הצדדים.

צילום: אפרים, תעודים תוא